

גשמי ברכה

הלכות ירידת גשמים

- הזכרת ושאלת גשמים
- ברכת ברקים ורעמים והקשת
- קונטרס בעניני גשמים בשבת
- בגדי גשמים
- תרומות ומעשרות בגשמים

כתבי ושיעורי הגאון הגדול
רבי שלו' בן ציון פלמן זצוק"ל
בעל ה'שלמי תודה'

תשרי תשפ"ו

תוכן ענינים מפורט

הקדמה	השגחה פרטית	א
	ירידת גשמים - בהתאם לזכויות ומעשי האדם	א
	מיקרי הטבע - שלוחי ההשגחה	ג
	כל מקרי האדם הינם בהשגחה פרטית	ד
	מיקרי האדם - מונהגים מלמעלה	ח
	כל דעביד רחמנא לטב עביד	י
	האדם שקבע בליבו ענין ההשגחה - אינו בא לידי יאוש	יא
	בכח האמונה - להינצל מצרה	יג
	חובת האדם להתפלל ולהודות על הגשמים	יז
	להתבונן בחסדי ה', ועי"ז זוכה לשפע	יט

שער הזכרת ושאלת גשמים

סימן א	הזכרת גשמים בגבורות	כג
	זמן הזכרת גשמים בברכה שניה ובברכת השנים	כג
	לא אמר מוריד הגשם	כה
	נוזר באמצע הברכה שלא אמר מוריד הגשם	כו
	נוזר לאחר 'ונאמן אתה'	כז
	נוזר בסיום הברכה שלא אמר מוריד הגשם	כז
	נוזר באמצע הברכה שלא אמר משיב הרוח	כח
	לא הזכיר 'מוריד הטל' ולא אמר 'מוריד הגשם' ונוזר אחר סיום הברכה	כט
	סיים מחיה המתים אם צריך לומר משיב הרוח בתוכ"ד	לא
סימן ב	אמירת טל ומטר בין שמיני עצרת - לז' במרחשון	לד
	עד אימתי הגשמים הם סימן קללה	לד
	טעה ושאל מטר קודם ז' במרחשון	לו
	שאל מטר במנחה של ערב ז' חשון ונוזר בלילה	לח
	שאל מטר בחו"ל קודם ס' יום לתקופה	לט
	שאל מטר בימות החמה בארצות הצריכות מטר בימות החמה	מא

בזמן הזה שאין עולי רגלים, לענין שאילת גשמים בדיעבד בימים שבין שמיני עצרת לז'
 חשון מב
 הכרעה למעשה מג

סימן ג דיני שאלת גשמים מה

זמן שאלת גשמים מה
 בטעם שאין מפסיקין לשאול י"ד יום קודם הפסח מט
 שאל מטר בימות החמה נב
 שאל מטר קודם ז' חשון נב
 לא שאל מטר בליל ז' חשון נב
 המתפלל ערבית בז' חשון מבעו"י אם שואל מטר נג
 במנהג להכריז קודם שמו"ע לומר ותן טל ומטר נד
 שאל טל ולא שאל מטר נה
 ש"ץ שטעה בתפלת לחש והשלים תפילתו נה
 באמצע שמו"ע אי רשאי לתקן אחר שלא שאל כדינו נה
 בן א"י שנמצא בחו"ל וכן חו"ל שנמצא בא"י בימים שבין ז' חשון לס' יום אחר התקופה
 לענין שאלת מטר נו
 התחיל לשאול בז' בחשון בא"י ויצא לחו"ל נח
 בנידון לענין בן א"י שנמצא בחו"ל או להיפך והוא שליח ציבור נט
 המקום דחשיב חו"ל לענין שאילת גשמים סא

סימן ד טעה ולא שאל במקומו בברכת השנים סג

נוכר קודם שסיים ברכת השנים סג
 נזכר אחר שסיים הברכה סד
 נזכר אחר שאמר ברוך אתה השם סה
 נזכר קודם שהתחיל הברכה שלאחריה סה
 נזכר באמצע שאר ברכות סז
 סיים ברכת שומע תפלה, ולא התחיל תיבת רצה סז
 אמר ברוך אתה השם, ולא סיים שומע תפלה סז
 התחיל רצה ונזכר שלא שאל מטר סח
 אמר ותחזינו ענינו וכו' בא"י, ולא סיים המחזיר שכינתו סח
 נזכר לאחר שהתחיל רצה, ובטעות חזר לברכת שמע קולינו סח
 התחיל רצה, ואינו זכור אם שאל מטר בשומע תפלה סח
 נזכר אחר שסיים ברכת שומע תפלה, ואינו זכור אם התחיל תיבת 'רצה' סט
 נזכר לאחר שהתחיל רצה וחזר לברכת השנים ושוב שכח ונזכר בהשיבה שופטינו וגו' עג

נוזר בברכת על הצדיקים וגו' שלא שאל מטר, וטעה וחזר לברך עלינו..... עו
באופן הנ"ל, וכשסיים ברכת השנים נוזר הדין שלא היה לו לחזור לברכת השנים, להיכן
ימשיך עתה..... עו
נוזר באלוקי נצור או באמצע הפסוק יהיו לרצון, להיכן חוזר..... עז
סיים תפילתו חוזר לראש..... עח

סימן ה דינים בעניני המסופק אם שאל פא

אינו יודע מה הזכיר..... פא
התפלל מדין שומע כעונה אם מועיל להרגל הלשון..... פא
אמירת תשעים פעמים ותן טל ומטר..... פב
הרגל הלשון בבני ספרד שאומרים ברכינו..... פב
חישוב אמירת טו"מ תשעים פעמים..... פג
באופן דהוחזק בתוך ל', ובאופן שלא הוחזק לאחר ל'..... פד
קירב נגיחותיו לא כל שכן..... פה
דין קירב נגיחותיו אי הוי סיבה או סימן..... פו
אם בשלשים יום יש תשעים תפילות במדויק..... פז
הזכיר טל ומטר בשומע תפילה אם מצטרף לתשעים פעמים..... פט
דעת הגר"א שצריך ל' יום בדוקא, והכרעת המ"ב בזה..... פט
מסופק לאחר ל' יום והתחיל רצה..... צא
צ' פעמים או ק"א פעמים..... צב
נוזר באמצע שחזור שאמר צ' פעמים..... צב
אמירת צ' פעמים 'ותן טל ומטר לברכה' בשבת..... צג
חילול שבת בחלום..... צד
קיפול דף בשבת לזכור לתקן טעות..... צה

סימן ו תשלומין בשבת על תפילת חול שלא שאל בו מטר צח

שכח יעלה ויבוא במנחת ראש חודש ונוזר בלילה..... צח
הבדל בין הזכרת טל ומטר להזכרת יעו"י..... צט
הזכרת טו"מ בשומע תפילה..... קא
גדר תפלה בלא יעלה ויבוא..... קא
שכח יעו"י בתפילה ראשונה וחזר ושכח טו"מ בתפילה שניה..... קב
נוזר אחר שהתחיל רצה..... קג
שכח להתפלל מנחה בו' חשון..... קג
הזכיר טו"מ במנחה בו' חשון..... קד
שכח טו"מ במנחת ערב שבת..... קה

תנאי בברכת מעין שבע קח
 שכח טו"מ בערבית דמוצאי שבת, אם צריך לחזור נמי 'אתה חוננתנו' קח
 שכח יעלה ויבוא במוצאי שבת חול המועד קט

סימן ז

בדיני שאילת גשמים בברכת השנים אי הוה מגוף מטבע התפלה

והברכה, וכמה נפק"מ בענין זה קיב

בדין מי שטעה ולא אמר טו"מ במנחה בער"ש ונזכר בערב האם מתפלל שנים, ובפלוגתא
 דקמאי במי ששכח להזכיר של ר"ח במנחה ונזכר לאחר ר"ח בערב, וכשחל ר"ח בער"ש
 ונזכר בליל שבת, ובלא הזכיר גבורות גשמים ביו"ט של פסח בשחרית ונזכר במנחה קיב
 בדין לא שאל מטר בברכת השנים שואל ב"שומע תפלה", ובפלוגתא הפוסקים לענין
 שאר בקשות המעכבות אם לא שאל במקומו אי שואל ב"שומע תפלה" קכ
 בדין לא התפלל מנחה ביום שקודם ששואלים מטר, האם שואל בתפלת התשלומין
 בערבית, ובדיעבד אם לא שאל, ובלא הזכיר יעו"י בר"ח בשחרית בתפלת תשלומי
 ערבית קכו
 בדין טעה ולא שאל מטר אם לא הזכיר של ר"ח בתפלה, דלכ"ע יוצא הבקי מהשליח
 ציבור, ובחיסור ברכה שלימה אינו יוצא הבקי מהש"ץ קל
 בביאור פלוגתא הפוסקים אם התפלל ב' תפלות, הראשונה לחובתו והשניה לתשלומין,
 וטעה ולא שאל מטר בראשונה, האם יצא יד"ח תשלומין קלד
 בדין יחיד שלא אמר "יעלה ויבא" בשחרית בר"ח והתפלל מוסף, האם חוזר ומתפלל
 שחרית קלו
 הטעם בטעה ולא אמר יעו"י במנחה ביום א' של ר"ח וחזר ולא אמר יעו"י בתשלומין בליל
 ב' דלכ"ע אינו חוזר, ובטעה ולא שאל מטר בתפלה השניה שחוזר ומתפלל משום חסרון
 הזכרת ר"ח בראשונה קלז
 שכח טל ומטר או יעו"י בחוה"מ במוצאי שבת, והבדיל בראשונה, האם חוזר ומבדיל
 כשמתפלל שנית קלט
 העומד בסוף זמן תפלה והשעה דחוקה לו, האם רשאי להתפלל תפלת "הביננו" בלא
 הזכרת טל ומטר, ובמוצ"ש בלא הבדלה קמ
 בתפלת ר"ח ואמר "טל ומטר" ושכח "יעלה ויבא", והתפלל שנית ואמר יעו"י ולא אמר
 טו"מ, האם צריך לחזור ולהתפלל פעם שלישית קמא

סימן ח

התפלל בשבת תפלת חול וטעה בברכת השנים קמג

התחיל בטעות ברכה של חול בשבת קמג
 התפלל בשבת תפלת חול ושאל מטר בברכת כרך עלינו בימות החמה קמד
 שאלת מטר בימות החמה חמיר טפי דהוי קלקול וצריך לחזור ולתקן הקלקול קמה

התחיל בברכת חול בשבת ולא סיים הברכה והמשיך בשל שבת וזוכר אחר שסיים הברכה	קמו.....
התחיל בברכת חול בשבת ולא סיים הברכה והמשיך בשל שבת וזוכר באמצע הברכה ... קמח	קמח.....
התחיל ברכת 'תקע בשופר' בשבת, וזוכר שטעה בשאלת מטר	קמט.....
השיטות בדעת הלכות קטנות	קמט.....
הכרעת החיי אדם שבסיים 'ברך עלינו' שוב אינו חוזר	קנ.....
דעת הכף החיים	קנ.....
בדעת ה'הלכות קטנות' כשהתחיל בתפילת חול אם נתחייב בברכה של חול	קנא.....
התפלל בשבת תפילת חול ולא שאל מטר בברכת 'ברך עלינו' בימות הגשמים	קנב.....
שאלת מטר אם הוא ממטבע ברכת 'ברך עלינו', וכשאומרה בברכת 'שמע קולנו' הוי	קנב.....
מדין השלמה, או דמעיכרא נתקנה לאומרה באחד מב' הברכות	קנה.....
הזכרת מטר בברכת השנים בשבת אי הוי לעיכובא	קנה.....
בן ספרד שטעה בעשי"ת והתפלל תפילת חול ולא אמר 'המלך המשפט'	קנו.....
לא שאל מטר בברכת השנים לכו"ע אינו ממתין עד ברכת שמע קולינו	קנו.....
התפלל תפילת חול בשבת והזכיר של שבת בתוך שמו"ע אך לא שאל מטר בברכת השנים	קנח.....

שער דיני ברכת ברקים ורעמים והקשת

סימן ט	בענין ברכת ברקים ורעמים	קסג
הברכות שמברך על ראית ברק ושמיעת רעם	קסג.....	
ראה ברק ושמע רעם כאחד, אם מברך ב' ברכות או ברכה אחת	קסג.....	
כשמברך על שניהם ברכה אחת, אם מברך עמ"ב או שכוחו וגבורתו	קסד.....	
היה רעם וברק כאחד, והיה כוונתו בברכתו רק לאחד מהם	קסה.....	
בירך על הברק ובתוכ"ד בא הרעם	קסז.....	
בירך על הברק ונתכוין לפטור את הרעם שבא לאחר שיעור דכדי דיבור	קע.....	
שמע רעם וסבור שזה רעם ובירך עליו ונתברר שאין זה רעם, אך בתוכ"ד היה רעם	קעב.....	
בדעיבד אם יכול לברך אף לאחר תוכ"ד מהברק והרעם או דבעינן דוקא תוכ"ד	קעד.....	
ראה ברק ובתוכ"ד לראיותו שמע רעם, ובגמרא שמיעת הרעם בתוכ"ד לרעם התחיל לברך,		
אך היה כבר לאחר כדי דיבור מראית הברק, אם נפטר בכה"ג בברכה אחת	קעז.....	
כשראה ברק או שמע רעם, אי מחויב לברך מיד או שיכול לסמוך על ברקים ורעמים		
אחרם שיבואו	קעט.....	
ראה ברק ושמע רעם ולא בירך, האם יכול לברך על הברק והרעם שיבוא אחריו	קפד.....	
עד מתי נפטר בברכה אחת	קפז.....	

שמוע מפי אחרים שיש רעם או ברק	קפט
ברקים ורעמים בתפילה	קצ
ברקים ורעמים בברהמ"ז	קצ
ברקים ורעמים באמצע ברכת אשר יצר	קצא
ברקים ורעמים לאחר ברכת המפיל	קצב
להפסיק מתלמוד תורה כדי לברך על ברקים ורעמים	קצד
ברכת ברקים ורעמים אם צריך עמידה	קצה
מהו הברק שאפשר לברך	קצו
ברק הבא בלא רעם	קצו
רוח סערה שאינה מצויה	קצו

סימן י	בענין ברכת הרואה את הקשת	ר
	נוסח הברכה	ר
	מהו קשת שצריך לברך	רד
	ראה הקשת ולא בירך, ולאחר מכן ראה אותו קשת שוב, אם מברך עליו	רד
	לספר שיש קשת	רה
	ראיה והסתכלות בקשת	רי

שער דיני גשמים בשבת

סימן יא	קונטרס בעניני גשמים בשבת	ריז
	בדין מי שנרטבו בגדיו או גרביה מהגשמים אם רשאי להמשיך ללבשן	ריז
	בהיתר הליכה בזמן שהגשמים נוטפים	ריט
	בענין לשטוח בגדים בשבת לנגבן או להעביר מהן ריח הנפטלין	רכא
	לשטוח מעור"ש ולהניחו בשבת, ואם תלה בשבת באיסור האם חייב להורידו	רכג
	לתלות בגדי תינוקות ומעיל גשם ומגבות	רכד
	להניח בגד רטוב במקום שרגיל להניחו כשהוא יבש	רכה
	בגדים התלויים ליבוש מערב שבת ורוצה להשתמש בהן בשבת, ובספק האם נתייבשו	
	כבר בבין השמשות	רכו
	בדין מהדקי כביסה (אטבים) בשבת, ולהורידם מבגד כדי להשתמש בו	רכט
	בגד התלוי בחוץ ומכניסו בשבת שלא יתקלקל, וטלטול האטבים לצורך זה	רלא
	טלטול תפילין שע"ג הטלית כדי ללבוש הטלית בשבת	רלב
	בגדי חורף שקשרן אי שרי להתיר	רלג
	נידונים בדיני הכנה משבת לחול	רלד
	בגדרי איסור הכנה משבת לחול, ובמקום פסידא	רלד

איסור טירחא בשבת.....	רמג
טירחא בשבת האם הותר רק שהוא לצורך שבת או שהעיקר שלא יהיה לצורך חול.....	רמו
לקחת בשבת בגדי חורף לצורך מוצ"ש.....	רנ
נתלכלכו בגדיו בשבת ע"י בוז וכיו"ב, אי שרי לשפשף הבגד.....	רנ
ניעור הבגד ממני הגשמים שעליו.....	רנב
בדין לרוץ בשבת מפני הגשמים והרוחות.....	רנג
ליתן כלי תחת מי גשמים הדולף לבית.....	רנו
ליתן כלי בשבת תחת מי המזגן.....	רנט
מי גשמים לא נאסרו משום חוץ לתחום, והמים בברזים.....	רס
להדליק מזגן ע"י אינו יהודי מפני הקור ומפני החום.....	רסא
כיסוי הכובע בגילון בשבת במקום שאין עירוב.....	רסב
לבישת ערדלים בשבת במקום שאין עירוב.....	רסג
עוד פרטים בדיני הוצאה.....	רסג
לחבר את הביטנה למעיל בשבת.....	רסה
איסור אהל כשעושה גג לחוד להגן מפני הגשמים לצורך אדם או כלי.....	רסו
האם יש איסור אהל בהנחת כובע לראשו.....	רסט
האם יש איסור אהל בפתיחת המטריה ונשיאתה על ראשו.....	רעו
פתיחת חלונות או דלתות ע"י הנרות בימות הגשמים.....	רפ
באיסור לפתוח דלת או חלון כנגד הנרות משום הרוח המנשב בחוץ.....	רפ
הטעם דלאחר שכבו הנרות לא נאסר טלטול הדלת והחלון משום מוקצה.....	רפב
הטעם שסגירת הדלת מפני הרוח המכבה את הנר אין זה מלאכה.....	רפג
לעבור ע"י הנרות או לפתוח חלון נגדם כשגורם שהשלהבת מתנועעת.....	רפג
פתיחת סתימה בשבת בצניור המקלח מי גשמים.....	רפה
פתיחת סתימה בצניור בשבת.....	רפה
האם פתיחת סתימה איסורו מה"ת או מד"ס, וסתימה בכיור שבבית.....	רפו
משאבת גומי (פומפ"ה) האם הוא מוקצה בשבת.....	רצ
נסתם פתח הכיור בפסולת ורוצה לסלקו בשבת.....	רצ
להסיר לגמרי את הפסולת שבצניור ברגלו - ודין טלטול מוקצה בגופו.....	רצא
לגרור המים לתוך הניקוז.....	רצב
בדין המשליך זרעים בשבת במקום ירידת גשמים.....	רצג
במשליך לתרנגולים לצורך שבת ולצורך חול אם יש בו איסור הכנה.....	רצג
במשליך במקום שיצמחו או שורה חטים במים אי חייב מיד משום זורע או בעינן שיצמחו, ואי תליא בכונתו לצמיחה.....	רצד
דינים הנוגעים לשלג.....	רצז

שער בגדי גשמים

סימן יב בגדי גשמים **שה**

בענין לבישת ב' בגדים ביחד, ונעלים עם ערדלים ביחד **שה**
 לבישת בגדי גשם בזמן התפלה **שז**
 להיכנס לבית הכנסת בעת הגשמים **שז**
 בלאו ד"לא ילבש" וגו' במעיל גשם וסוודר ומטריה המיועד לאיש, **שח**
 האם מותר לאשה להשתמש בו, וכן להיפך, ובבגד המיועד לשניהם **שח**

שער תרומות ומעשרות בגשמים

סימן יג המלקט פירות ממחזר כשהם רטובים מהגשמים האם חייבים

בתרומות ומעשרות **שכג**

בדין טבל טמא שלא היה לו שעת הכושר **שכג**
 בטעמא דרב הונא ונפק"מ לענין טבל טמא **שכד**
 טבל חמץ שאסור בהנאה, והטעם שלא הביא הרמב"ם דין טבל שלא היתה לו שעת
 הכושר **שכה**
 טבל שלא היה לו שעה"כ אי חייב בתרו"מ מדברי סופרים **שכו**
 בדין שאין מפרישין מטבל שנטמא עם תלישתו ולא היתה לו שעת הכושר לטבל שננטמא
 אחר כך **של**
 בנטמא אחר שנתלש קודם גמור מלאכה למעשר, ולענין חלה בנטמא קודם גלגול העיסה,
 אי חייב בהפרשה **שלא**
 דינים העולים בחיוב תרו"מ בטבל טמא ותרומת חמץ **שלב**

קונטרס נחלת ישראל

סימן א זמן שאילת גשמים בארץ ישראל ובחוץ לארץ, ומה נקרא ארץ ישראל

לענין זה **שלז**

סימן ב בגדר הזכרת ותן טל ומטר **שנד**

סימן ג עניני כיבוד אב ואם הנוגעים לימות הגשמים **שסה**

סימן ד תיקון המועיל למי שהזכיר "מוריד הגשם" בימות הקיץ **שעב**